

**KASTAMONU İLİNİN DOĞA TURİZMİ POTANSİYELİNİN
ALTERNATİF TURİZM KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**
**The Assessment of Nature Tourism Potential of Kastamonu within
Alternative Tourism**

Doç. Dr. Burhanettin ZENGİN
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi
bzengin@sakarya.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-6368-0969

Arş. Gör. Dilara Eylül KOÇ
Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi
dkoc@kastamonu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0003-3990-7366

Doç. Dr. Şevki ULAMA
Sakarya Üniversitesi, Turizm Fakültesi
ulama@sakarya.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-5874-8797

Öz

Bu çalışmanın amacı, Kastamonu ilinin doğa turizm potansiyelini alternatif turizm kapsamında değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın verilerini toplamak amacıyla Kastamonu turizminin yerel paydaşları ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analize tabi tutularak yorumlanmaya çalışılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan genel bulgu, Kastamonu ilinin sahip olduğu sayısız doğal zenginliklere rağmen yeterince turistik talep yaratamamaktadır. Bu durum; ulaşım zorlukları, alt yapı ve üst yapı yetersizliği, tanıtım faaliyetlerinin yetersizliği, yerel rehber eksikliği, halkın bilinçsizliği, gezi rotalarının tam anlamıyla oluşturulamamış olması, düzenlenen mevcut tur programlarında ve genel amaçlı tanıtım materyallerinde yeteri kadar yer alamaması gibi sorunlara bağlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Alternatif turizm, Doğa turizmi, turizm, Kastamonu'nun turizm potansiyeli, Kastamonu.

Abstract

The aim of this study is to evaluate the nature tourism potential of Kastamonu in terms of alternative tourism. For this purpose, interview technique, which is one of the qualitative research methods, was used. In order to collect the data of the study, face-to-face interviews were conducted with local stakeholders of Kastamonu tourism. The data obtained were interpreted by descriptive analysis. As a result of the analysis, the

general finding is that despite the numerous natural richness of Kastamonu province, it cannot create enough tourist demand. This situation was connected to transportation difficulties, lack of infrastructure and superstructure, insufficiency of publicity activities, lack of guides, unconsciousness of the public, the fact that the excursion routes were not fully formed and Kastamonu could not take place in the scope of the tour.

Keywords: Alternative tourism, Nature tourism, Tourism, The tourism Potential of Kastamonu, Kastamonu.

Giriş

Turizm, pek çok ulusal ve yerel ekonomi açısından önem arz etmektedir. Türkiye'nin ekonomisi için de oldukça önemli olan turizm sektörü, 2018 yılında ülke ekonomisine 95,6 milyar ABD doları katkı sağlamıştır. Sektör, Türkiye'nin toplam ekonomisinin %12,1'ini temsil etmekte bu da her 8 TL'nden birinin artık turizm sektörü tarafından üretildiği anlamına gelmektedir. (www.wttc.org). Ekonomik etkilerin yanı sıra turizm, insanların ruhen ve bedenen kendilerini iyi hissetmeleri açısından önem arz etmektedir. Örneğin, açık havada yapılan etkinlikler birçok insan için ruhsal rahatlama sağlarken, doğada meydana gelen sosyal etkileşimler ise insanların yer ve ait olma duygularını geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır (Wood vd., 2013: 1).

Turizmin insanlara yaşam kalitesini artırma, sosyalleşme, sağlıklı olma, öğrenme gibi maddi olmayan, sayısız yollarla katkıda bulunduğu bilinmektedir. Bu yollar ise, turizm taleplerinde farklılıkları meydana getirmektedir. Farklılaşan talepleri karşılamak için kitle turizminin karşıtı olarak ortaya çıkan alternatif turizm kavramı yaygınlaşmaya başlamıştır. Özellikle 1990'lı yıllarda ekoturizm gelişmeye başlamış ve sürdürülebilir gelişmenin sağlanması için etkin bir role sahip olmuştur (Kuter ve Ünal, 2009:149). 1998 yılında Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC) tarafından 2002 yılı "Uluslararası Ekoturizm Yılı" olarak ilan edilmiştir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) 1999 yılında yaptığı araştırma turizm taleplerinin aktif turizm tatiller yönüne kayacağını ve tercihlerin 3S turizminden eğlence-eğitim-çevre (3E) üçlüsüne kayacağını göstermiştir (Aldırmaz Akkaya ve Güngör, 2016: 149). Buna paralel olarak doğa temelli alternatif turizm olarak adlandırılabilen ekoturizme (Erdoğan, 2014:3) 2000'li yıllarda önem verilmeye başlanmıştır. 2001 yılında Mozambik, Brezilya, Avusturya, Seyşel Adaları, Cezayir, Ekvator, Maldiv Adaları, Fiji ve İsveç'te "Ekoturizmin Yönetimi, Gelişimi ve Planlanması" konusunda çeşitli toplantılar düzenlenmiş ve 2002 yılında Kanada'da Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environment Programme- UNEP) liderliğinde ekoturizm konusunda ilk dünya zirvesi olan "Dünya Ekoturizm Zirvesi" toplanmıştır. 2007 yılında ise "Küresel Ekoturizm Konferansı" yapılmıştır (Kuter ve Ünal, 2009:149). Dünyanın gündeminde olan ekoturizm, artık ülkemizin de gündeminde olmaya başlamıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı'nda turizmin çeşitlendirilmesi adı altında alternatif turizm türlerinden sağlık turizmi, termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, deniz turizmi, ekoturizm, yayla turizmi, kongre ve fuar turizminin geliştirilmesi yer almaktadır (www.ktb.gov.tr).

Günümüzde Avustralya, Kenya, Nepal, Yeni Zelanda gibi ülkelerde doğa turizmi, turizm sektörünün önemli bir ihracat öğelerinden biridir. Ancak Türkiye’de doğa turizmi potansiyelinin değerlendirilememesi kaynakların tam anlamıyla tanımlanmamış ve sınıflandırılmamış olmasından kaynaklanmaktadır (Alaeddinoğlu ve Can, 2011: 198). Kitle turizminin aksine eko turizm ya da doğa temelli turizm aktiviteleri insanların dinlenme, keşfetme, öğrenme, günlük hayattan uzaklaşıp doğaya kaçma gibi isteklerine cevap vermektedir. Bu istekler bir alternatif turizm şekli olan eko turizminin temelinde yer almaktadır. Eko turizmin de sürdürülebilir gelişmenin bir şekli olduğu görülmektedir. Fakat bunun için dikkatli yönetim ve planlama gerekmektedir (Bozok ve Özdemir Yılmaz, 2011: 114).

Kitle turizmine alternatif olarak gelişen ve Türkiye’de turizm çeşitlendirilmesi kapsamında önem verilen doğa turizmini, Kastamonu ili açısından değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada, doğa turizminin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca alternatif turizm çeşitlerini bir arada barındıran Kastamonu ilinde, ön plana çıkarılması gereken doğa turizm türünün ya da türlerinin neler olduğu ve neden ön plana çıkarılması gerektiği, Kastamonu ilinin doğa turizmi açısından sahip olduğu güçlü ve zayıf yönleri ile sahip olduğu fırsat ve tehditlerin neler olduğunun tespiti ve Kastamonu ilinin doğa turizmini geliştirmeye yönelik sunulan öneriler, çalışmayı önemli kılmaktadır.

Alternatif Turizm Kavramı

Dünya turizminde yaşanan değişimlerle birlikte turistlerin istekleri de değişim göstermeye başlamıştır. Bu nedenle kitle turizmi olarak adlandırılan klasik deniz-kum-güneş üçlüsünü isteyen turistlerin değişen isteklerini karşılamak için turistik ürün çeşitlendirilmesine gidilmesi kaçınılmaz olmuştur (Yavaş vd.,2017: 2). Ayrıca hem yerli hem de yabancı turistlerin eğitim ve kültür seviyelerinin artması istek ve beklentilerinin değişmesine yol açmaktadır. Bu nedenle turizm sektöründe yer alan örgütler de yenilik yaparak turistlerin istek ve beklentilerini karşılamaya zorlanmaktadır (Albayrak, 2013: 7). Türk turizminin sadece kıyı turizmine bağlı olması turizm gelirlerinin ve rekabet avantajının artırılması için yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, yeni eğilim ve kaynaklarla turistik ürün çeşitlendirilmesinin yapılması gereklilik haline gelmiştir. Yeni eğilimler denildiğinde ise akla ilk gelen konu, günümüzde giderek önemi artan alternatif turizm türleridir (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2011: 8).

Alternatif turizm, deniz, kum, güneş üçlüsünün kaynak olarak kullanıldığı kitle turizmine alternatif olarak ortaya çıkan turizm çeşitlerini kapsamaktadır. Bu kavram, geleneksel turizm anlayışına yeni bir yön vermek amacıyla turistik ürün çeşitlendirmesi yapılmasıyla ortaya çıkmıştır denebilir (Albayrak, 2013: 32). Ayrıca alternatif turizm çok sayıda yaklaşımı içine alan bir çatıdır ve anlamı üzerinde karar verilmiş tek bir kavrama sahip değildir. Böylece alternatif turizm kavramının bazen eko-turizm, yeşil turizm gibi kavramlarla birlikte, bazen de bu kavramların yerine kullanıldığı görülmektedir (Merdan ve Okuroğlu, 2016: 964; Timur, 2014:123).

Alternatif turizm kavramını açıklamak için birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir; Yavaş ve arkadaşları (2017) alternatif turizmi, dünya genelinde yoğun bir şekilde tercih edilen kitle turizminin, meydana getirdiği olumsuz etkileri azaltmak ve farklı tercihlere sahip turistlerin istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için ortaya çıkarılan turizm türleri olarak ifade etmişlerdir. Weaver (1999)'a göre ise alternatif turizm, yöreye ait mimari yapılara uygun ve kitle turizmine karşıt özelliklere sahip olan bir turizm şeklidir.

Son yıllarda gelişmekte olan ülkelerde turizmin yeni bir şekli olarak ele alınan alternatif turizmin ortaya çıkma nedenleri şu şekildedir (Bulut, 2006: 13; Doğancili, 2017: 7):

- Doğal kaynakların yok olması,
- Sürdürülebilir turizm anlayışının ortaya çıkması,
- Turizmin sadece belli bir zaman dilimine değil tüm bir yıla yayılmak istenmesi,
- Turistlerin geleneksel turizm anlayışından uzaklaşması,
- Kıyı bölgelere yığılmanın engellenmesi,
- Turistlerin tatil ve turizm anlayışına yönelik istek ve beklentilerinin farklılaşması,
- Turizm yatırımlarının daha verimli kullanımını sağlaması,
- Rekabet ederek turizmden daha fazla pay almak istenmesi

Alternatif turizmin giderek artan bir öneme sahip olduğu açıktır. Özellikle turizmin tüm yıla yayılma özelliği ve ülke ekonomisine katkısının arttırılmasını amaçlayan alternatif turizmine, kitle turizmine katılım sağlayan turistlerle kıyaslandığında gelir düzeyleri daha yüksek turistler katılmaktadır. Bu nedenler alternatif turizm türlerine ilgiyi arttırmıştır (Sezen Doğancili, 2017: 9). Türkiye’de alternatif turizm, doğa, sağlık, inanç, balon, spor turizmi ve bu turizm çeşitleri ile ilgili olan kamp ve karavan turizmi, kış turizmi, kuş gözlemciliği, av turizmi ve golf turizmi olarak iki tür şeklinde geliştirilmiştir (Zengin ve Sancar, 2014: 144).

Doğa Turizmi Kavramı

Doğa turizmi, turizm faaliyetlerinin çevre üzerindeki olumsuz etkilerine karşı bir seçenek olarak ortaya çıkarılan sürdürülebilirlik ile ilgili bir yaklaşımdır (Oktay, İşlek ve Yaşar, 2016: 47). Doğa turizmi, doğal ve kültürel kaynaklardan faydalanırken onları korumayı ve onları sürdürülebilirlik anlayışıyla gelecek nesillere aktarmayı amaçlamaktadır (Kızılırmak vd., 2014: 206).

Alternatif turizm, “doğa turizmi, doğaya dayalı turizm, yeşil turizm ve soft turizm” gibi pek çok isim altında değerlendirilmektedir. Doğa turizmi bazı kaynaklarda eko turizmle eş anlamlı olarak kullanılırken bazılarında tamamen ayırt edici özellikleri olan turizm dalı olarak görülmektedir (Garda, 2014:266). Dünya Turizm Örgütü’ne göre, “bütün uluslararası seyahatlerin yaklaşık %10-20’si” doğaya dayalı deneyimle ilgilidir (Chen ve Peng, 2016: 190).

Luzar (1995) doğa turizmini, nispeten bozulmamış bölgelere yapılan ve bu bölgelerdeki doğal ve kültürel çekicilikleri inceleyip zevk almak için yapılan seyahatler olarak tanımlamıştır. Laarman ve Durst (1987) doğa turizmi kavramı üzerinde çalışan ilk kişilerdir. Doğa turizmi kavramını “eğitim, rekreasyon ve macera” unsurlarını

kapsayan turizm türünü ifade etmek için kullanmışlardır. Valentine (1992) doğa turizm için yaptığı tanıma rekreasyonu ekleyerek ekoturizmin en önemli unsurunun doğaya zarar vermeden eğlenmek olduğunu ifade etmiştir (Mehmetoğlu, 2005: 358).

Kiper ve Arslan (2007) ise doğa turizminin, doğal alanlara yapılan seyahatler olduğunu belirtmişlerdir. Oktay vd. (2016) yaptıkları çalışmada doğa turizmi tanımına “doğanın değerini bilerek ve doğadan hoşlanarak, doğal kaynaklara ve çevreye zarar vermeden, olumsuz ziyaretçi etkisi bırakmadan ve yöre halkının sosyo-ekonomik yaşantısına katkı sağlayan çevreye duyarlı ve saygılı bir turizm türü” olarak yer vermişlerdir. Özetle, turizmi doğa ile ilişkilendirmek için farklı tanımlamalar yapılmıştır. Ancak doğa turizmi ile eko turizmin eş anlamlı kullanılması yanlış sayılabilmektedir. Çünkü doğa turizminde sadece doğal alanlara seyahat söz konusuysen eko turizmde doğal alanlara seyahat ederken yöreye de katkı sağlanmak söz konusudur. Bu nedenle, doğa turizmi faaliyetlerinde direkt olarak doğanın korunma amacı yoksa eko turizmle eş anlamlı olarak değerlendirilmemelidir (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2011: 114).

Kastamonu İli Doğa Turizmi Potansiyeli

Kastamonu ili Batı Karadeniz bölgesinin en büyük illerinden biridir ve doğa turizmi potansiyeli bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir. Günümüzde hala el değmemiş, nispeten bozulmamış ve kirletilmemiş birçok alana sahiptir. Bu alanlar dağlar, kanyonlar, şelaleler, mağaralar, yaylalar vb. doğal güzelliklerdir. Bu gibi doğal güzellikleri bir arada barındıran nadir şehirlerden bir tanesidir.

Dağlık araziler bakımından zengin olan Kastamonu ilinin kuzey bölgesinde Batı Karadeniz Dağları yer almaktadır. İl merkezinin kuzeyinde Küre Dağları, güneyinde ise Ilgaz dağları bulunmaktadır. Karadeniz’de Küre Dağları Milli Parkı en zengin flora ve faunaya sahip bölgelerden biridir. Geyik, karaca, ayı, kurt, tilki, çakal, tavşan, yaban domuzu, ötücü ve yırtıcı kuşlar ile çeşitli sürüngenler ilin zengin faunasını oluşturmaktadır. Sahip olduğu özellikleriyle Türkiye’deki doğa yürüyüşü yerleri arasında önemli bir yere sahip olan park, 2012 yılında Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF-World Wildlife Fund) ve doğa turizmi konusunda faaliyet gösteren Molecaten Grup tarafından kurulmuş Korunan Alanlar Ağı (PAN- Protected Area Network) organizasyonu tarafından Avrupa’da seçkin milli parklara verilen Pan Parks sertifikasını almıştır. Bu nedenle sadece Küre Dağları Milli Parkı bile doğa turizmi değeri yüksek bir yer olarak ifade edilebilir (www.kdmp.gov.tr).

Ilgaz Dağı Milli Parkı karaçam, kızılçam, köknar hâkim olmak ağaç türlerinden oluşan bir bitki örtüsüne sahiptir. Bol yağış alan bir bölge olması sebebiyle akarsularının da bütün bir yıl su oranı yüksektir. Bu koşullar karaca, geyik, yaban domuzu, kurt, ayı, tilki gibi yaban hayatı türlerine uygun yaşama alanı yaratmaktadır. Bunlara ek olarak, endemik bitki türlerine de bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca Ilgaz Dağı Milli Parkı kış turizmi için de önemli bir kaynaktır. Kayak yapmayı sevenler için önemli bir destinasyondur. Günübirişikçi ziyaretçiler için de doğa yürüyüşü ve kamp yapma olanağı mevcuttur (www.kastamonukulturturizm.gov.tr).

Milli parklara ek olarak; Kastamonu ilinin turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği noktalarda imkânlar sunan ve görülmeye değer yerler: Dipsizgöl, Valla Kanyonu,

Aydos Kanyonu, Çatak Kanyonu, Horma Kanyonu, Ilgarini Mağarası, Saprunalınca Mağarası, Mantar Mağarası, Kılıçlı Mağarası Kuyluç Mağarası, Ejderha Ağzı Mağarası, Pınarbaşı Ilıca Köyünde Ilıca Şelalesi, Hanönü Gürleyik ve Gökçe ağaç şelaleleri, Ersizler Vadisi, Devrekâni baraj gölleri olarak sıralanabilmektedir. Ayrıca Azdavay Suğla Yaylası, Pınarbaşı Kokurdan Yaylası, Daday Ballıdağ, Araç yaylaları gibi yaylaların bulunduğu bu alanlar, yaz-kış doğaya yönelik faaliyetler için uygun alanlardır.

Kastamonu ilinin Karadeniz'e olan kıyının uzunluğu 170 km'dir. Cide, İnebolu, Abana ve Çatalzeytin gibi ilçelerinin geniş kıyı kumsalları bulunmaktadır. Bu nedenle Kastamonu ili deniz turizmi için de uygun bir bölgedir. Kıyı şeridi bakir kalan doğası ile yeşil ve mavinin birleştiği Türkiye'nin nadir yerlerindedir. Kastamonu'nun yüzölçümünün %74,6'sı dağlık ve ormanlık, %21,6'ı plato ve %3,8'i ovidan oluşmaktadır. Orman bakımından zengin olan Kastamonu ilinin sahip olduğu başlıca ağaç türleri sarıçam, karaçam, köknar, kızılçam, kayın, karaağaç, akçağaç ve kestanedir (Kastamonu Doğa Turizmi Master Planı, 2013).

Yukarıda belirtilen görülmesi gereken alanlar, Kastamonu ilini doğa turizmi faaliyetleri yönünden elverişli hale getirmektedir. Genellikle yaban hayatı gözlemi, kuş-kelebek vb. doğa fotoğrafçılığı, doğa gezisi, trekking, kamp yapma gibi yayla-orman-deniz-kültür çekiciliklerini bir arada sunmaktadır. Bu nedenle yapılması ön görülen tesisler için gerekli adımlar atılmalıdır (Kastamonu Doğa Turizmi Master Planı, 2013).

Yöntem

Araştırmada ilk olarak doğa turizmi ile ilgili yapılmış araştırmalar, akademik çalışmalar, web tabanlı veriler, Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Valilik web siteleri vb. ikincil veri kaynaklarından yararlanılarak Kastamonu ili doğa turizm alanlarını kapsayan bir değerlendirilme yapılmıştır. Araştırmada nitel yöntem kullanılması uygun görülmüş ve veri toplama aracı olarak görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. İlgili literatür incelendikten sonra, yerel paydaşlara sorulmak üzere uzmanların görüşleri de alınarak görüşme formu hazırlanmıştır. Örneklem, turizmde paydaş konumunda olan farklı kuruluşlardaki; İl Kültür ve Turizm müdürü, belediye başkanları, profesyonel turist rehberleri, akademisyenler, otel ve restoran yöneticileri ile belediyede memur (Turizm İşletmeciliği ABD öğrencisi) olmak üzere toplam 13 kişiden oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında Kastamonu turizm paydaşlarının görüşlerini almak amacıyla, kendilerine sorular yöneltilmiştir. Bu sorular aşağıdaki gibidir;

- Turizm Nedir? Doğa Turizmi Denilince Aklınıza Ne Gelmektedir?
- Doğa Turizmi Türkiye ve Kastamonu İçin Ne Anlam İfade Etmektedir?
- Kastamonu'nun Doğa Turizm Potansiyelini Nasıl Değerlendirirsiniz?
- Kastamonu'da Hangi Doğa Turizm Türleri Ön Plana Çıkarılmalıdır? Neden?
- Kastamonu'da Doğa Turizminin Tanıtımında Ne Gibi Uygulamalar Yapılabilir?
- Doğa Turizmi Açısından İlin Güçlü ve Zayıf Yönleri Nelerdir?
- Doğa Turizmi Açısından İlin Sahip Olduğu Fırsatları ve Tehditleri Nelerdir?

- Kastamonu'nun Destinasyon Pazarlaması Nasıl Yapılmalıdır?
- Kastamonu'nun Doğa Turizmini Geliştirmek İçin Neler Yapılmalıdır?

Paydaşlara yöneltilen sorular çerçevesinde bir içerik oluşturulmuştur. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle tablolaştırılmıştır. Araştırma verileri 01.04 - 07.05.2018 tarihleri arasında araştırma kapsamında görüşülmesi uygun görülen ilgili kurum/kişilerden randevu alınıp mülakat yapılarak veriler elde edilmiştir. Bazı görüşmeler sırasında izinli olarak ses kaydı alınmış bazılarında ise görüşmeler not edilmiştir. Son olarak elde edilen ses kayıtları ve görüşme raporları için veri çözümlemesi gerçekleştirilmiş ve betimsel analize tabi tutulmuştur. Elde edilen veriler tablolara dökülerek yorumlanmaya çalışılmış, bulgular çerçevesinde bazı öneriler de getirilmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Görüşmelerden elde edilen veriler, doğa turizm kavramı, Kastamonu ilinin doğa turizmi potansiyeli ve sahip olduğu türleri, Kastamonu ilinin doğa turizmi açısından SWOT analizi ile destinasyonu ve doğa turizmini geliştirmek için öneriler gibi konuları kapsamaktadır. İçerik analizi ile tablolaştırılan veriler, aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1'de katılımcıların turizm hakkındaki görüşleri ve doğa turizmi denilince akıllarına ne geldiğine dair görüşleri analiz edilmiştir. Katılımcıların görüşlerine göre turizm; insanların gezip görmek, dinlenmek, boş zamanlarını değerlendirmek, eğlenmek gibi amaçlarını gerçekleştirmek için ulaşım, konaklama, yeme-içme, rekreasyon vb. tüm faaliyetlerdir. Doğa turizmi denilince, K1 katılımcısının aklına doğal kaynakların kullanımı ile ilgili bütün turizm şekillerini kapsayan bir turizm çeşidi gelmekteyken, K2 ve K4 katılımcıları doğa turizmini ülke ve ilin kalkınması için önemli bir gelir kapısı olarak görmektedir. K5 ve K7 katılımcılarının aklına son yıllarda yaygınlaşan, doğaya zarar vermeyen, sürdürülebilir yani gelecek nesillere aktarılması gereken bir turizm çeşidi gelmekteyken, diğer katılımcıların aklına genellikle yayla, dağ, kanyon, mağara, orman, bol oksijenli yeşil alanlar, el değmemiş bir doğa gibi doğal çekicilikler gelmektedir.

Tablo 1. Turizm Nedir? Doğa Turizmi Denilince Aklınıza Ne Gelmektedir?

Katılımcı	Değerlendirme
K1	Turizm en geniş anlamıyla çağdaş toplum insanların boş zamanlarını değerlendirmek üzere gerçekleştirdikleri etkinliklerinden biridir. Turizm bir sistem olarak ele alındığında ise şöyle tanımlanabilir: Turistler, turistik varış noktasında yaşayanlar ile turistlerin gereksinimlerini karşılayan mal ve hizmetleri üreten firmalarla, doğal ve insan yapısı çevrenin birbirleriyle etkileşiminden doğan sonuçları içeren bir süreçtir. Doğa turizmi denilince ise; kırsal mekânlarda yapılan rekreasyonel ve macera türü spor etkinliklerini de içine alan, manzara bütünlüğü, su, bitki toplulukları ve yaban hayatı gibi doğal kaynakların kullanımı ile ilgili bütün turizm şekillerini kapsayan bir turizm çeşidi aklıma gelmektedir.
K2	Bir bölgenin kalkınmasında turizm ve özellikle doğa turizmi şüphesiz önemli rol oynamakla birlikte basacası sanayi niteliği taşımaktadır.

K3	Doğa turizmi denilince bozulmamış doğa, kanyonlar, şelaleler, mağaralar, gezi rotaları, yaban hayatını seyretme onların seslerini dinleme aklıma gelmektedir.
K4	Turizm ve doğa turizmi denilince ülkemiz ve şehrimiz için önemli bir gelir kapısı olmaları aklıma gelmektedir.
K5	Turizm gezip görmek, dinlenmek, tanımak, deneyimlemek vb. amaçlarla kendine zaman ayıran kişiler ve bu amaçlarla yola çıkanların, faaliyetlerinden dolayı varacakları destinasyonları ve kişileri çoğunlukla olumlu anlamda etkilemeleridir. Doğa turizmi ise özellikle son yıllarda ön plana çıkmaya başlayan turizm çeşitlerinden biri olup; doğaya zarar vermeden doğanın turizm yönünden faydalanmaktadır.
K6	Turizm tüm ülkeyi kapsayan bir eylemdir. Doğa turizmi denilince daha çok yayla, dağ, ormanları içine alan turizm çeşitleri aklıma gelmektedir.
K7	Doğa turizmi denilince ilk aklıma toprak, bol oksijenli yeşil alanlar, sürdürülebilirlik, bunları gelecek nesillere aktarma gelmektedir.
K8	Doğada dinlenme, spor yapma, rahatlama, sağlıklı yaşam, temiz hava aklıma gelmektedir.
K9	Turizm denince insanların evden turistik bir faaliyet için çıkması ile başlayan seyahat, ulaşım, konaklama, yeme-içme, rekreasyon vb. tüm faaliyetler gelmekte iken doğa turizmi denince aklıma bakır bir doğa ve yapılabilecek huzur dolu dinlenme etkinlikleri gelmektedir.
K10	İnsanların evi ve sürekli yaşadıkları yer dışındaki geçirmiş oldukları zaman içinde elde ettikleri deneyimleridir. El değmemiş doğa gelmektedir.
K11	Turizm, insanların buldukları yerler dışındaki alanlarda genellikle eğlenmek, dinlenmek, ziyaret, iş sebebiyle yaptıkları en az 24 saati geçen yöredeki turizm tesis ve olanaklarından yararlanarak yaptıkları faaliyetlerin tümünü kapsayan aktivitelerdir. Doğa turizmi denilince ise bir ülkenin, bölgenin ya da yörenin sahip olduğu doğal güzellik ve çekiciliklerin turizm faaliyetlerine uygun şekilde değerlendirilmesi aklıma gelmektedir.
K12	İnsanların boş zaman eğlencesi ve dinlencesi ayrıca doğada vakit geçirmesi denilebilmektedir. Kanyonlar, mağaralar vb. doğa çekicilikleri aklıma gelmektedir.
K13	Doğayı tam anlamıyla yaşamak isteyenlerin faaliyetleridir.

Tablo 2’te doğa turizminin Türkiye ve Kastamonu için ne anlam ifade ettiğine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Görüşler çerçevesinde 7 katılımcı, Türkiye ve Kastamonu’nun doğa turizmi açısından yüksek potansiyele sahip olduğunu belirtmiştir. K2 ve K4 katılımcıları doğa turizminin Kastamonu’nun ve ülkenin ekonomik anlamda kalkınması için önemli bir rol oynadığını ifade ederken, bu görüşlerin aksine K6 ve K13 katılımcıları doğa turizminin Kastamonu’da pek fazla gelişmediğine ve ne anlama geldiğinin tam olarak anlaşılmadığına dikkat çekmektedirler.

Tablo 2. Doğa Turizmi Türkiye ve Kastamonu İçin Ne Anlam İfade Etmektedir?

Katılımcı	Değerlendirme

K1	Türkiye’de doğa turizmi özellikle son yıllarda adından söz ettirmeye başlamıştır. Ülkemizin birçok yerindeki doğa turizmi potansiyeli yerli ve yabancı birçok ziyaretçiyi çekmesi sebebiyle büyük önem taşımaktadır. Kastamonu’nun yüzde 65’lik ormanlık alanı, coğrafi yapısı, iklimi, doğal ve kültürel zenginlikleriyle doğa turizmi için ideal bir ildir ve yöreye olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır.
K2	Sanayileşmiş şehir hayatından bunalmış insanların bu hayatın etkisinden arındırmak için doğayla buluşturulmasını ve insanların doğaya yönlendirilmesi neticesiyle doğa turizmi canlandırılmış olacaktır. Şüphesiz ki bu durum hem ilimiz hem de ülkemiz için büyük bir kazanım olacaktır.
K3	Doğa turizmi için önem arz eden ilçemizdeki mağaraların, Kanlı Çay’daki çamurun, Valla ve Horma Kanyonu’nun, İlica Şelalesinin, yaylaların, ahşap evlerin Kastamonu ilinin kalkınmasında önemli bir yeri vardır.
K4	Doğa turizmi ile ülkemizin ve ilimizin turizm geliri arttırılacak ve milli ekonomiye katkı sağlayacaktır.
K5	Türkiye doğa turizmi için yüksek potansiyele sahip bir ülkedir. Kanyonlar ve Milli Parkların oluşu bunun için büyük bir etkidir ve ülkemiz özellikle doğa turizmi amacıyla gelen yerli yabancı birçok ziyaretçiyi ağırlamaktadır. Bu özellikler Kastamonu için de geçerli olup, ilerleyen yıllarda bölgeye gelen ziyaretçi sayısının ve bölge turizminin gelişmesi için büyük bir potansiyele sahiptir.
K6	Doğa turizmi, turizmin diğer dalları gibi Kastamonu’da pek gelişmiş olduğu söylenemez. Var olan ve işletilmeye çalışan doğa turizmi tesisleri diğer tesisler gibi pazarlanamadığı ve destinasyon olarak belirlenmediği için talebi yaratmakta zorluk çekmektedir. Birçok ürün istenilen oranda tüketime sahip değildir.
K7	Doğa turizmi Türkiye için olduğu kadar Kastamonu’yu tanıtmak için önemli bir turizm çeşididir. Çünkü insanlar Kastamonu’ya nefes almak için gelmektedir. Özellikle buraya gelen turistler Kastamonu’nun doğasının ne kadar güzel olduğunu farkında olup, burada toprakla, doğayla vakit geçirmek için gelmektedirler. Yoğun olarak doğa yürüyüşleri yapılmaktadır. Kastamonu doğa turizmi için gerekli her şeyi bir arada barındıran destinasyondur.
K8	Doğa turizmi Türkiye’de ve Kastamonu’da son yıllarda önem kazanmaya başlayan bir kavramdır.
K9	Kastamonu’nun turizm potansiyeli düşünüldüğünde ilk başta gelen turizm türlerinden biri doğa turizmidir. Kanyonları, şelaleleri, mesire yerleri ile adeta bir doğa harikası olan Kastamonu’nun %70 i yeşildir ve bu yeşil insanları cezbetmektedir.
K10	Doğa turizmi açısından Türkiye ve Kastamonu yüksek potansiyele sahiptir. Doğa turizmi ile hem ülke ekonomisine katkı sağlanacak hem de Kastamonu’nun tanıtımı daha iyi yapılmış olacaktır.
K11	Ülkemizin sahip olduğu iklim çeşitliliği (4 mevsimin yaşanması) yeryüzü şekilleri, üç tarafının denizlerle kaplı olması, buna bağlı olarak bitki ve hayvan çeşitliği bakımından zengin bir ülke olması doğa turizmi ile ilgili potansiyelini

	yükseltmektedir. Kastamonu şehri ise zengin orman varlığı, akarsuları, kanyonları ve yaylaları, eski liman şehirlerine sahip bir ilimiz olması sebebiyle de doğa turizminin yapılabileceği güzide bir şehrimizdir.
K12	Doğa turizminin çekiciliklerine ve kaynaklarına ev sahipliği yapan en iyi ülkelerden biri Türkiye, en iyi illerden biri de Kastamonu'dur.
K13	Doğa turizminin ülkemiz ve Kastamonu ilimiz için ne anlama geldiği maalesef tam anlamıyla bilinmemektedir. Bilinseydi eğer doğayı korumak için daha fazla emek harcanırdı.

Tablo 3'te Kastamonu ilinin sahip olduğu doğa turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi ele alınmıştır. Değerlendirmelerine göre katılımcılar, Kastamonu ilinin doğa turizmi açısından oldukça zengin bir coğrafyaya sahip olması sebebiyle yüksek potansiyele sahip olduğunu ifade etmişlerdir. 7 katılımcı, Kastamonu ilinin özellikle sahip olduğu milli parkları, kanyonları, yaylaları, ormanları ve dağları ile K11 katılımcısı bu çekiciliklere ek olarak bitki ve hayvan çeşitliliğinin fazla olması ile K12 katılımcısı ise sayısız doğal kaynaklara sahip olması ile büyük bir potansiyelinin olduğunu belirtirlerken K3 ve K4 ilin doğa turizminin her mevsim yüksek potansiyele sahip olduğunu belirtmişlerdir. K10 katılımcısının, "Potansiyeli çok yüksektir hatta Kastamonu'da tek turizm türü olabilecek kadar potansiyeli vardır" ifadesi ile K13 katılımcısının, "Kastamonu, Türkiye'nin yüksek doğa turizm potansiyeline sahip ilk üç ilinden birisidir diyebilirim" ifadesi ilgi çekicidir.

Tablo 3. İlin Doğa Turizm Potansiyelini Nasıl Değerlendirirsiniz?

Katılımcı	Değerlendirme
K1	Kastamonu, geniş topraklar üzerinde olmasının da bir sonucu olarak doğal değer dediğimiz güzelliklerden fazlasıyla nasibini almış bir ildir. Dağ ekosistemleri, orman peyzajları, yaban hayatı ve bitki çeşitliliği, jeomorfolojik ve ilginç yapıları, yaylaları, kanyonları, şelaleleri, doğaya uyumlu kırsal mimarisi, köylülerin kültürel orijinalliyi, insanı bunaltmayan sağlıklı soğuk-ılıman iklimi ile doğa turizmi için eşsiz bir ildir. Küre Dağları Milli Parkı, dünyada seçkin ve iyi yönetilen milli parklara verilen Pan Parks Sertifikasını 2012 yılında almaya hak kazanmıştır ve ülkemizin ilk milli parkıdır. Bu haliyle yöre tek başına yüksek doğa turizmi değeri olmaktadır.
K2	Ülkemiz geneline bakıldığında orman zenginliği yanında mağara, şelale, kanyon ve yayalaları ile çok zengin doğa turizmi potansiyeline sahip olması ile diğer iller arasında Kastamonu ilimiz ön sıralarda yer almaktadır.
K3	Başta Pınarbaşı ilçesi olmakla birlikte ilin doğa turizmi potansiyeli çok yüksektir. Yaz ve kış mevsimlerinde ilimize gelenler hayran kalmaktadırlar.
K4	İl, doğa turizmi açısından her mevsim yüksek potansiyele sahiptir.
K5	Milli Parkları, kanyonları, yaylaları, mağaraları vb. ile büyük bir potansiyeli olduğunu düşünüyorum.
K6	Potansiyeline baktığımızda doğa turizmi potansiyeli çok yüksektir. Dağların ve ormanların bulunması, vadilerin ve yayların yoğunluğunun olduğu Kastamonu ilimizin güzel bir potansiyeli vardır.

K7	Kastamonu fazlasıyla doğa turizmi potansiyeline sahiptir. Potansiyelin değerlendirilmesi gerekmektedir.
K8	Milli parkları, ormanları, kanyonları, dağları ve denizi ile çok yüksek bir potansiyele sahiptir.
K9	Kastamonu bölgesi, doğa turizmi potansiyeli açısından değerlendirildiğinde Türkiye’de ilk beşte olabilecek bölgelerden biridir. Sadece milli parkları ve kanyonları ile tanıtımı, reklamı yapılsa iç turizm kapsamında bile müthiş bir şekilde verim alabilir.
K10	Potansiyeli çok yüksektir hatta Kastamonu’da tek turizm türü olabilecek kadar potansiyeli vardır.
K11	Genel coğrafik yapısı itibariyle doğa turizmi yapılabilecek alanlarının çokluğu elbette doğa turizmi potansiyelini yükseltmektedir. Ayrıca, kıyı kesiminde yer alan ilçeleri ile iç kısımda yer alan ilçeleri arasındaki iklim çeşitliliği direkt doğal yapıyı, bitki ve hayvan çeşitliliğini de artırarak etkilemektedir. Kış mevsiminin yoğun kar yağışlı geçmesi, kış turizmi potansiyelinin varlığını da ortaya çıkarmaktadır.
K12	Kastamonu doğa turizmi açısından sayısız kaynaklara sahiptir.
K13	Kastamonu, Türkiye’nin yüksek doğa turizm potansiyeline sahip ilk üç ilinden birisidir diyebilirim.

Tablo 4’te Kastamonu ilinde ön plana çıkarılması gereken doğa turizm türünün ya da türlerinin neler olduğu ve neden ön plana çıkarılması gerektiği analiz edilmiştir. Katılımcıların görüşlerine göre, yayla turizmi, macera turizmi, kış turizmi, trekking, hiking ve kamping türleri ön plana çıkarılmalıdır. K6 katılımcısı vahşi yaşam turizmi, bilim turizminin ön plana çıkarılması gerektiğini, K7 katılımcısı at turizmi, oryantiring ve perma kültürün ön plana çıkarılması gerektiğini ve K10 katılımcısı ise kırsal ve av turizminin ön plana çıkarılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu türlerin ön plana çıkarılma nedenlerine bakıldığında ise, Kastamonu ilinin coğrafik açıdan bu doğa turizm türlerine daha elverişli olması ve insanların eskiye özlem duyarak doğayla iç içe olmak istemesi ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4. İlde Hangi Doğa Turizm Türü/Türleri Ön Plana Çıkarılmalıdır? Neden?

Katılımcı	Değerlendirme
K1	İlin başta kış turizmi olmak üzere, yayla turizmi, eko turizm, spor turizmi, mağara, kuş gözlemciliği, kaya tırmanışı, kanyon geçişi, doğa yürüyüşü, olta balıkçılığı, rüzgâr sörfü, dalış, yaban hayatı gözlemeleme, av turizmi gibi özel ilgi turizmi çeşitleri de geliştirilmelidir. Çünkü bu turizm çeşitlerinin gerçekleştirileceği potansiyele sahiptir.
K2	Özellikle Karadeniz bölgesinde çok yaygın olan yaylalardaki bungalov türü evlerin Kastamonu ilinde de yapılması durumunda yurt içinden olacağı gibi yurt dışından da Kastamonu’nun yayla turizmine hem yaz hem de kış mevsiminde büyük rağbet olacaktır.
K3	Mağara turizmi, yayla turizmi, kanyon gezileri ön plana çıkarılmalıdır. Çünkü bu yerlerde her mevsim güzel manzaralar insanların dikkatini çekmektedir.

K4	Kış sezonunda kayak turizmi, dağcılık ön plana çıkarılmalıdır. Çünkü il kış turizmi için de büyük potansiyele sahiptir.
K5	Kastamonu yaylalar yönünden zengin bir ildir. Yayla turizminin çevreye zarar vermeden ön plana çıkarılması gerektiğini düşünüyorum, bu durum yöre halkının kalkınması açısından önem taşımaktadır.
K6	Kastamonu'da tarım turizmi, macera turizmi, vahşi yaşam turizmi, bilim turizmi (endemik bitkilerin araştırılması veya bulunması üzerine), doğal parklar turizmi ve miras turizmi (geleneksel olan insanın doğa ile çok daha iç içe olduğu zamanlara özleme dayalı turizm) ön plana çıkarılabilir.
K7	Daday'da at turizmi, oryantiring, dağ yürüyüşü gibi faaliyetleri içeren macera turizmi ön plana çıkarılmalıdır. Ancak özellikle son yıllarda yaygınlaşan doğaya ve tarıma ilişkin yeni bir yaklaşım olan permakültür, sadece Daday ilçesinde kalmamalı diğer ilçelerde de ön plana çıkarılmalıdır. Çünkü artık turistler daha bilinçli hale gelmişler ve çevreye daha duyarlı olduklarından turizm tercihlerini değiştirmişlerdir. Ayrıca şehir hayatından sıkılıp doğal ortamlarda vakit geçirmek istemektedirler.
K8	Kamping, dağ yürüyüşü, bisiklet, macera, doğa sporları, eko turizm gibi türler ön plana çıkarılmalıdır.
K9	Doğa yürüyüşleri ön plana çıkarılmalıdır. Çünkü doğa ve dağ yürüyüşlerine elverişli milli parklara ve kanyonlara sahiptir.
K10	Kırsal turizm ve av turizmi, Çünkü en avantajlı konumunda bu iki turizm çeşidi vardır.
K11	Hiking, trekking ve kamping, yayla turizmi ön plana çıkartılabilir. Çünkü Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlere çok uzak olmayışı sebebiyle, özellikle bu şehirlerde yaşayan insanlar bu turizm türlerini yaparak doğaya olan ihtiyaç ve özlemlerini giderebilirler.
K12	Trekking ve Kış turizmi (Ilgaz Dağı Milli Parkı) ön plana çıkarılmalıdır. Çünkü trekkinge ve kayak yapmaya uygun alanlara sahiptir.
K13	Bakir alanların, canlı türlerinin çeşitliliğinin fazla olması nedeniyle macera turizmi, dağ yürüyüşü gibi türler ön plana çıkarılmalıdır.

Tablo 5'te Kastamonu ilinin doğa turizminin tanıtımında ne gibi uygulamaların yapılabileceğine ilişkin görüşler yer almaktadır. K1 ve K2 katılımcıları Suğla yaylasında yapılan Enduro yarışları gibi doğa aktivitelerinin yaygınlaştırılmasının doğa turizminin tanıtımına katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir. K3 katılımcısının "halkın ve esnafın turizm konusunda bilinçlendirme çalışmalarına hız verilmesi gerekmektedir" ifadesi onların da tanıtımda etkili olduklarını göstermektedir. K4 katılımcısı etkin reklam kanalları kullanılarak tanıtımın yapılabileceğini belirtmiştir. 4 katılımcı, bölge halkı öncelikli olmak üzere bölgeyi tanıtmak adına uzman rehberler eşliğinde bölgeye daha fazla tur düzenlenebileceğini, ayrıca fuar, festival gibi etkinliklerle ulusal ve uluslararası platformda tanıtımların yapılabileceğini ifade etmiştir. K6 ve K9 katılımcıları ise, pazarlamaya önem verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. K8 ve K13

katılımcısı doğaya meraklı hedef kitleye doğrudan tanıtım yapılabileceğini belirtirken, K10 katılımcısı ise sosyal medyada daha fazla yer alınması gerektiğini vurgulamıştır.

Tablo 5. İlin Doğa Turizminin Tanıtımında Ne Gibi Uygulamalar Yapılabilir?

Katılımcı	Değerlendirme
K1	Düzenlenmekte olan Enduro Yarışları gibi doğa turizmi aktiviteleriyle ilgili ulusal ya da uluslararası yarışmalar düzenlenebilir. Sosyal medyada tanıtımlar yapılabilir. TV kanallarında reklamlar yayınlanabilir.
K2	Her konuda olduğu gibi ilin doğa turizminin tanıtımında da reklam önemli rol oynamaktadır. Son yıllarda Karadeniz bölgesine düzenlenen turların ilimiz geneline de yoğunlaştırılması için tanıtım önem arz etmektedir. Alt yapının özellikle tur güzergâh yollarının iyileştirilmesi gerekmektedir. İlçemiz Suğla yaylasında her yıl yapılarak geleneksel hale gelen Türkiye Süper Enduro Yarışları şampiyonası ile doğa ve motor sporları festivali Kastamonu'nun tanıtımında önemli rol oynamaktadır.
K3	Fuarlara, tanıtım günlerine katılımın sağlanması, halkın ve esnafın turizm konusunda bilinçlendirme çalışmalarına hız verilmesi gerekmektedir.
K4	Etkin reklam kanalları kullanılarak ilin doğa turizminin tanıtımı yapılabilir.
K5	Gerekli altyapı sağlandıktan sonra öncelikle bölge halkına olmak üzere çeşitli turlar düzenlenmesi ve tanıtım adına yapılan fuar vb. etkinliklere katılım sağlanması gerektiğini düşünüyorum.
K6	Kastamonu için uygun olan turizm çeşitlerinin pazarlamasına tüm paydaşlar tarafından önem verilmelidir.
K7	Kastamonu günleri, 4-6 Mayıs Mantar Şenliği gibi festivaller yapılabilir. Çünkü insanlar kendilerinin de içinde bulunduğu organizasyonlardan daha çok etkilenmektedirler.
K8	Doğaya meraklı hedef kitleye yönelik doğrudan tanıtım yapılmalıdır.
K9	Dijital pazarlama uygulamalarına ağırlık verilmeli, Kastamonu doğa turizmi ile dijital dünyaya mutlaka taşınmalıdır.
K10	Sosyal medyada daha fazla yer alarak ve turizmle ilgili basın yayın organlarının temsilcilerini sık sık gezdirip ağırlamak suretiyle tanıtım yapılabilir.
K11	Bölge turizminin önde gelen işletmeleri ve sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle, öncelikle Kastamonu'da yaşayan halka kar amacı gütmeyen tanıtım turları gerçekleştirilebilir. Fuar ve festivaller kanalıyla da ulusal ve uluslararası platformda tanıtımlar yapılabilir.
K12	Kastamonu uzmanlığı olan turist rehberleri ve alan kılavuzları eğitimlerine önem verilerek, uzman rehberler eşliğinde turlar düzenlenebilir.
K13	Bölgeye doğaya meraklı turistleri çekerek ağızdan ağıza olumlu duyurum ile etkin bir tanıtım yapılabilir.

Tablo 6'de Kastamonu ilinin doğa turizmi açısından sahip olduğu güçlü ve zayıf yönleri katılımcıların görüşleri doğrultusunda analiz edilmiştir. Katılımcılar

Kastamonu ilinin doğa turizmi açısından güçlü ve zayıf yönlerini aşağıdaki gibi değerlendirmişlerdir.

Güçlü yönleri;

- Bakir alanların fazla olması,
- Doğal güzelliklere sahip bir coğrafya,
- Alternatif turizm türlerinin çeşitliliğine sahip olması,
- Elverişli iklim koşulları ve
- Hem kamuda hem de yerel yönetimlerde turizm olgusuna önem verilmesi ve ele alınması,

Zayıf yönleri ise;

- Yerel halkın bilinçsizliği,
- Tanıtım yetersizliği,
- Ulaşım zorlukları,
- Alt yapı ve üst yapı yetersizliği
- Rehber eksikliği ve
- Gezi rotalarının oluşturulmaması nedeniyle tur programlarında yer alamaması gibi olumsuz ifadeler yer almaktadır.

Tablo 6. Doğa Turizmi Açısından İlin Güçlü ve Zayıf Yönleri Nelerdir?

Katılımcı	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
K1	Doğanın henüz keşfedilmemiş, bozulmamış ve kirletilmemiş olması. Kastamonu'da doğa turizm potansiyelinin çok yüksek olması (iki adet milli park, dev ebatlarda pek çok sayıda kanyon, şelaleler, mağaralar, yaylalar vb.) Alternatif turizm çeşitlerinin yapılmasına elverişli olması (kayak, binicilik, foto safari, trekking vb.) Son yıllarda hem kamuda hem de yerel yönetimlerde turizm olgusuna önem verilmesi ve ele alınması	Altyapı ve üst yapı eksiklikleri, Kırsal kesimde yaşayanların turizm bilincine henüz tam sahip olmamaları, Doğal kaynakların yeterince kullanılmaması.
K2	İlin sahip olduğu kanyon, şelale, mağara, orman, yabani hayat, görkemli doğa. Ayrıca Küre Dağları Milli Parkı'nda yer alan Çatak kanyonunda cam seyir terası da güçlü yönler arasındadır.	En önemli eksiklik doğada konaklama olanaklarının yetersizliği ve ulaşım hizmetleri (tur güzergâhlarında) dir.
K3	Sahip olduğu denizi ve yeşil doğası en güçlü yönüdür.	Ulaşım olanaklarındaki eksiklik.
K4	Yılın her mevsiminde turizmin farklı çeşitlerine ev sahipliği yapabildiği.	İklim koşulları nedeniyle yaz döneminin kısa olması.
K5	Alternatif turizm türlerinin çok olması, bozulmamış bir alana sahip.	Bölge halkının doğa turizmine aşina olmaması.
K6	Bakir doğası ve elverişli iklim koşulları	Pazarlama eksikliği, halkın bilinçsizliği
K7	Bozulmamış alanların çokluğu, yaygın olmayan hipoterapi, nefes terapisi gibi turizm çeşitliliğine sahip olması	Değerlerin korunmaması, bakımsızlık, profesyonel rehberlerin azlığı, ulaşım zorlukları, enformasyon yetersizliği

K8	Zengin bitki örtüsü, doğal ürünler, temiz hava, muhteşem manzaralar	Ulaşım zorlukları, alt yapı eksiklikleri
K9	El değmemiş bakir doğası, renk cümbüşü, dağ yürüyüşü vb. birçok sportif faaliyete zemin hazırlaması	Ulaşım zorlukları (ek seferler eklenmeli), halkın bilinçsizliği, yeme içme merkezlerinin azlığı, bakımsızlık
K10	Muhteşem ve el değmemiş doğası. Dağ, deniz ve kış turizmi imkânlarının hep birlikte hizmete sunulabilme olanağı	Yerel halkın bilinçli olmayışı, eğitime karşı ilgisizlikleri ve tanıtımının yeterli düzeyde yapılamayışı
K11	Arazi yapısının doğa turizmine uygun olması ve geliştirilebilir potansiyelinin fazla olması	Doğa turizmi yapılabilecek alanların merkeze uzaklığı ve bu alanlara ulaşım zorluğu
K12	Doğal çekiciliklerinin fazla olması	Tanıtım yetersizliği, gezi rotalarının oluşturulmamış olması
K13	Bakir alanların çok olması, yeşil alanların ve denizin bir arada olması	Yerel halkın bilinçsizliği

Tablo 7’de Kastamonu ilinin doğa turizmi açısından sahip olduğu fırsatlar ve tehditlere yönelik katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir. Katılımcılar Kastamonu ilinin doğa turizmi açısından sahip olduğu fırsatları ve tehditleri aşağıdaki gibi değerlendirmişlerdir. 7 katılımcı, Kastamonu ilinin doğa turizmine karşı herhangi bir tehdidin olmadığını görüşündedir.

Fırsatlar olarak;

- İnsanların 3S turizminde uzaklaşma eğilimi ile doğaya yönelmesi,
- Büyük şehirlere yakın olması,
- Karadeniz turlarının geçiş güzergâhında olması ve
- Paydaşların turizm konusuna olumlu yaklaşımları ifade edilirken,

Tehdit olarak ise;

- Eğitimsiz ve bilinçsiz insanların varlığı,
- Sürdürülebilir turizm politikalarının uygulanmaması,
- Barajların uygun yerlere kurulmaması,
- Uçak şirketlerinin yeterli pazar bulamayıp seferlerini iptal etmesi ve
- Bilinçsiz avlanma gibi sorunlar ifade edilmiştir.

Tablo 7. Doğa Turizmi Açısından İlin Sahip Olduğu Fırsatları ve Tehditleri Nelerdir?

Katılımcı	Fırsatlar	Tehditler
K1	Kanyonlarımızın Milli Park içinde olması, turizm için uygun ve planlanabilir olması, 2008 yılından beri İstiklal Yolu Yürüyüşlerinin yapıldığı parkurun bu yıl Milli Park ilan edilmesi. Dünyanın en büyük mağaralarından biri olan Ilgarini Mağarasıyla birlikte çok sayıda mağaranın il sınırlarımız içinde olması. Azdavay İlçemiz Çatak Kanyonu’na 2017 yılında Cam Seyir Terası yapılmış olması. Azdavay Suğla Yaylasında Uluslararası Super	Henüz yeni keşfedilmeye başladığı için tehdit altında değildir.

	Enduro yarışlarının yapılıyor olması. Çok sayıda yaylaya sahip olması, Ilgaz Dağı Milli Parkına sahip olmamızın yanı sıra Ilgaz-2 olarak adlandırılan Yurdun Tepe Kayak Merkezinin de 2019 yılında açılacak olması. Gideros ve Ginolu Koşulları gibi iki doğal koya sahip olması Doğa turizminin diğer turizm çeşitlerinden (kültür, inanç, gastronomi vb.) olumlu yönde etkileniyor olması. İlimizin 2018 Türk Dünyası Kültür Başkenti seçilmiş olması.	
K2	Ilgaz ve Küre Dağı Milli Parkı'na, dünyaca ünlü Çatak ve Valla Kanyonu'na sahip olması oldukça önemli fırsatlardır.	Tehdit altında değildir.
K3	Bozulmamış doğası	Henüz keşfedilmeye başladığı için tehdit altında değildir.
K4	Kayak merkezi, terapi ormanları, turistik koşulları, sahilleri ilin sahip olduğu fırsatlardır.	Tehdit altında değildir.
K5	Bozulmamış doğal değerlerin çekiciliği	Şu an için herhangi bir tehdit altında olduğunu düşünmüyorum.
K6	Bakir alanların çekiciliği	Yerel halkın eğitimsizliği ve tembelliği, barajların doğru yerlere kurulamaması
K7	Doğayla iç içe olmak isteyen insanların sayısının artması	Doğa turizmi için eğitimsiz ve bilinçsiz insanların varlığı tehdittir.
K8	Doğaya, kırsala ve yöresel ürünlere duyulan özlem ve artan talep en önemli fırsattır.	Henüz tehdit altında değildir.
K9	Kastamonu içinde yaşayanların dahi ilin doğal zenginliklerinden haberdar olmaması	Sürdürülebilir turizm politikaları bir an önce Kastamonu uygulanmalı aksi takdirde tehditlerden bahsedebiliriz.
K10	3S turizminde uzaklaşma eğilimi, son yıllarda turizm için yapılan yerel çalışmalar. Turizm Fakültesinin yörede etkin oluşu ve yerel yönetimlerin konuya olumlu yaklaşımları.	Yapılan Kınık barajının kış turizmini negatif etkileme olasılığı. Uçak şirketlerinin yeterli pazar bulamayıp seferlerini iptal etmeleri.
K11	Ankara ve İstanbul'a yakın olması, son yıllarda seyahat acentalarının gerek yerli gerekse yabancı turistlere pazarladığı Karadeniz turlarının güzergâhında olması.	Mevcut düzende herhangi bir tehdit olmadığını düşünüyorum.
K12	El değmemiş alanların çekiciliğinin artması	İnsanların bilinçsiz bir şekilde avlanması tehdit oluşturmaktadır.
K13	İnsanların doğaya yönelmesi	Şuan için yok gibi ancak bilinçsizce baraj kurulması ve konaklama sıkıntısının giderilmemesi tehdit

		oluşturabilir.

Tablo 8’de Kastamonu ilinin destinasyon pazarlamasının nasıl yapılması gerektiği analiz edilmiştir. K1 ve K5 katılımcıları destinasyon pazarlamasının yapılması için öncelikle gerekli olan adımların atılması gerektiğini ifade ederken, K2 ve K6 katılımcıları dünyada başarılı bir şekilde uygulanan destinasyon pazarlaması faaliyetler örnek alınmalı ve bu doğrultuda gerekli kurumlar desteklenerek yaratılan destinasyon imajının yurt içine ve yurt dışına pazarlanması gerektiğini ayrıca Kastamonu ilinin model bir il olması için pazarlama konuları ile ilgili literatürün araştırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. K4 katılımcısı tüm tanıtım kanalları kullanılarak destinasyon pazarlamasının yapılması gerektiğini söylemişlerdir. K7 katılımcısı destinasyon pazarlaması konusunda Kastamonulu işadamlarına da ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. K8 katılımcısı Kastamonu iline ait ürünlerin düzenli olarak geliştirilmesini ve düzenlenen turların süreklilik göstermesi gerektiğini belirtmiştir. K9, K11 ve K12 katılımcıları destinasyon pazarlaması için güç birliği oluşturularak pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi gerekliliğini ifade etmişlerdir. K10 katılımcısı tanıtıma önem verilmesi gerektiğini ve Kastamonu’nun şive gibi farklılıklarına dikkat çekilerek tanıtımının yapılması gerektiğini ifade ederken, K13 katılımcısı Kastamonu’nun sahip olduğu değerlerin ön plana çıkarılarak destinasyon pazarlamasının yapılması gerektiği konusuna dikkat çekmiştir. K3 katılımcısının ise *“İlin destinasyon pazarlamasına yön vermek amacıyla gelen turistlerin de görüşleri alınmalı, bu görüşler doğrultusunda hareket edilmelidir”* ifadesi dikkat çekicidir.

Tablo 8. İlin Destinasyon Pazarlaması Nasıl Yapılmalıdır?

Katılımcı	Değerlendirme
K1	Mevcut turizm değerlerinin farkına varılarak, alt yapı eksikliklerinin giderilerek her türlü tanıtımın (sosyal medya, TV, belgeseller, filmler, vb.) yapılmasıyla.
K2	Turistik bir destinasyon olması için öncelikle yol haritası çizilmelidir. Destinasyonla ilgili bir turizm gelişim planı hazırlandıktan sonra turistik ürün/ürünler belirlenmeli, bu ürünler çevresinde tanıtım ve pazarlama faaliyetleri gerçekleştirilmelidir. Kastamonu ilimizin model bir il olabilmesi açısından öncelikle planlama, turistik ürün, pazarlama konuları ile ilgili literatür araştırılmalıdır.
K3	İlin destinasyon pazarlamasına yön vermek açısından gelen turistlerin de görüşleri alınmalı, bu görüşler doğrultusunda hareket edilmelidir.
K4	Tüm tanıtım kanalları destinasyon pazarlaması amacıyla kullanılmalıdır.
K5	Öncelikle gerekli alt yapı çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Kalifiye eleman, turist rehberi vb. ihtiyaçların giderilmesi, halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi destinasyonun pazarlanmasını hazır hale getirecektir.
K6	Doğa turizmi üzerine örnekler üzerinden gidilmeli dünyada neler yapılmış araştırılıp izlenerek yollar çıkarılmalıdır. Tüm paydaşların destinasyonu pazarlamayı istemesi gereklidir. Yerel yönetimler bunun üzerine çalışmalar yapmalı, üniversite desteklemeli ardından yaratılan destinasyon imajı yurt içine ve yurtdışına pazarlanmalıdır.

K7	Konuda uzman kişilerin destinasyon planlaması yapması, bu planlar doğrultusunda Kastamonulu iş adamlarının destinasyon pazarlamasında yer alması ve Kastamonu ile ilgili fuarların başka illerde yapılması gerekmektedir.
K8	Öncelikle düzenli ürünler geliştirilmelidir ve düzenlenen turların sürekliliği sağlanarak
K9	Tüm yerel paydaşlar bir araya gelmeli ortak bir güç birliği oluşturulmalı, birlik içinde hareket edilmeli ve Kastamonu'nu doğa turizmi master planı, politikası ve stratejileri geliştirilerek ayrıca sosyal ve dijital medya ile tüm dünyaya tanıtım yapılarak
K10	Basında sürekli gündemde kalarak ve şive vb. farklılıkların tanıtımı yapılarak
K11	Turizm geliştirme stratejileri oluşturulup geliştirilerek
K12	Doğa turizmi ön plana çıkarılarak pazarlama stratejileri geliştirilerek
K13	Kastamonu'nun sahip olduğu değerler ön plana çıkarılarak

Tablo 9'da Kastamonu ilinin doğa turizmini geliştirmek için yapılması gerekenler üzerine belirtilen görüşler analiz edilmiştir. 3 katılımcı, halka eğitim verilerek halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğini, K7 katılımcısı doğa turizminde yer alan dağ yürüyüşü, dağ bisikleti gibi önemli faaliyetler için rotaların belirlenerek ilgilenen turistlere ulaştırılması gerektiğini, K2 ve K8 katılımcılar ulaşım olanaklarının, alt yapı ve üst yapıların geliştirilmesi gerektiğini ve yöresel ürünlerin turistlere sunulması gerektiğini ifade etmişlerdir. 4 katılımcı, tanıtım faaliyetlerinin yapılması ile doğanın korunması gerekliliğini belirtmiştir. K10 katılımcısı tüm paydaşların katılımı sağlanarak doğa turizmi eylem planının hazırlanması gerektiğini ifade ederken, K13 katılımcısı ise doğanın korunması gerekliliği ile konaklama olanaklarının yetersizliği sorununun çözülmesi gerektiğini ifade etmiştir. K4 katılımcısı ise Kastamonu ilinin sahip olduğu doğa turizmi potansiyelinin herkese iyi anlatılması gerektiğini belirtmiştir.

Tablo 9. İlin Doğa Turizmini Geliştirmek İçin Neler Yapılmalıdır?

Katılımcı	Değerlendirme
K1	Yerel halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesiyle, uluslararası fuar ve festivallere katılım sağlanarak, bölgeye info turlarının düzenlenmesini sağlayarak, belgesel tanıtım programlarında yer almasını sağlayarak, macera turizmine yönelik yarışmaların düzenlenerek tanıtımlarının yapılmasıyla, sosyal medyanın etkin bir şekilde kullanılmasıyla, diğer turizm çeşitleri için gelen ziyaretçilerin doğa turizmi alanına da yönlendirilmesinin sağlanmasıyla, uygun alanlarda foto safarilerin düzenlenmesiyle ve bu konuda örnek olabilecek yörelerin incelenmesiyle ilimizin doğa turizmi geliştirilebilir.
K2	Öncelikle rahat ulaşım için yol güzergâhlarının modernize edilmesi, orman içi (yayla turizmine yönelik) konaklama olanaklarının giderilmesi ve tanıtımın ön planda tutulması gerekmektedir.
K3	Çevre temizliğine dikkat edilmeli böylece doğa turizmi için en önemli olan doğa korunmuş olacaktır.
K4	Kastamonu ilinin sahip olduğu doğa turizmi potansiyelinin herkese iyi

	anlatılmalıdır.
K5	Sahip olunan turizm olanaklarının farkına varılmalı, bölge halkına turizm konusunda eğitimler verilmeli, halk bilinçlendirilmelidir. Bilinçli bir yöre halkı destinasyonun pazarlanmasında önemli bir etkindir. Çünkü gelen ziyaretçilerin memnun ayrılmasında ve destinasyona gelip ayrılan her ziyaretçinin bölgeye tekrar ziyaretçi göndermesinde doğrudan etkilidir.
K6	Halka eğitimler verilerek Kastamonu'nun sahip olduğu değerlerin nasıl korunması gerektiği (6 yaşından itibaren) öğretilmeli ve özendirilmelidir.
K7	Trekking, dağ bisikleti rotalarını belirleme çalışmalarının yapılması ve bu rotaların reklamları yapılarak doğru hedef kitleye ulaştırılmalıdır.
K8	Ulaşım ve alt yapı geliştirilmeli, çevre korunmalı, organize turlar düzenlenmelidir. Yöresel ürünler turistlere sunulmalıdır.
K9	Tanıtım, reklam ve pazarlama faaliyetleri yapılmalı ve doğa korunmalıdır.
K10	Doğa turizmi eylem planı hazırlanmalı ve tüm paydaşların katılımları sağlanmalıdır.
K11	Güçlü olduğu yönler ortaya konularak doğaya zarar vermeden neler yapılabilir bunlar araştırılmalı, tanıtım ve reklam faaliyetleri yapılmalıdır.
K12	Tanıtım çalışmaları yapılmalı ve yeşil alanlar korunarak artırılmalıdır.
K13	Konaklama işletmeleri açılmalı ve doğanın korunmasına önem verilmelidir.

Tartışma ve Öneriler

Mevcut araştırma, Kastamonu ilinin sahip olduğu doğa turizm potansiyelini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, Kastamonu'da doğa turizminin geliştirilmesi için yapılması gerekenler, geniş yelpazede yerel paydaşların görüşleri ile değerlendirilmeye alınmıştır.

Araştırma sonucunda, Kastamonu ilinin doğa turizmi açısından yüksek potansiyele sahip olduğu ancak bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediği görülmektedir. Kastamonu'nun sahip olduğu sayısız doğal zenginliklere rağmen yeterince turistik talebin yaratılamaması, "ulaşım zorlukları, alt ve üst yapı yetersizliği, tanıtım faaliyetlerinin yetersizliği, rehber eksikliği, yerel halkın bilinçsizliği, gezi rotalarının tam anlamıyla oluşturulmamış olması ve tur kapsamında yeteri kadar yer alamaması" gibi nedenlere bağlanmıştır. Yüksek turizm potansiyele sahip olmasına karşın mevcut arz kaynaklarının yeterince değerlendirilememesi noktasında, mevcut araştırma Akay, Tokatlı ve Aksoy (2016)'un Edirne ve Kırklareli illerinin kültür turizmi ve doğa turizmine yönelik yaptıkları çalışma ile aynı yöndedir. Mevcut araştırmada turizm potansiyelinin değerlendirilememesinin bağlı olduğu düşünülen sebepler, Kızıllırmak vd. (2017)'nin yapmış oldukları çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Ayrıca bu sebeplerden, "alt ve üst yapı yetersizliği, tanıtım faaliyetleri yetersizliği ile yerel halkın bilinçsizliği" yönüyle Duran ve Özkul (2012) ve Eskin vd. (2016)'nin çalışmaları ile örtüşürken, Sancar vd. (2016)'nin çalışmaları ile de "ulaşım zorlukları, altyapı ve

üstyapıda yetersizlikler, tanıtım eksikliği, alternatif turizm türlerine özel profesyonel turist rehberlerinin bulunmayışı” yönüyle örtüşmektedir.

Selin ve Zepeda (2015)’nın çalışmalarında ise konaklama olanaklarının geliştirilmesinin doğa odaklı turistleri çekmek için etkili olacağı vurgulanmıştır. Ancak bu çalışmaların aksine, Ünlüöner ve Özekici (2017)’nin Yozgat ili üzerine yaptıkları çalışmada “alt ve üst yapı imkânları ile yerel halkın bilinç düzeyinin” yeterli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Tekin (2017)’in Konya ili doğa yürüyüş rotaları üzerine yapmış olduğu çalışmada, mevcut çalışmaya paralel olarak “gezi rotalarının tam anlamıyla oluşturulması gerekliliğini” belirtmiştir. Sezgin ve Gümüş (2016)’ün Beyşehir Gölü Milli Parkı üzerine yapmış oldukları çalışmada, bölgeye yeterli turist çekilmesi açısından “yerin tanınması ile havanın temiz olması” faktörlerinin etkili olduğu ifade edilmiştir. Mahanta (2014) çalışmasında ise, doğa turizmi alanında yapılmış birçok çalışmaya paralel olarak, ekoturizm alanlarının sürdürülebilirliği açısından yerel paydaşların işbirliğinin önemi vurgulanmıştır.

Mevcut araştırmada yapılan görüşmelerde, Kastamonu’nun doğa turizminin geliştirilebilmesi için belirlenen eksikliklerin ortadan kaldırılması için bazı çözüm önerileri yer almaktadır. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır;

- Öncelikle yerel halka çeşitli eğitimler verilerek turizm bilinçlerinin artırılması ve böylece yerel halk destinasyon pazarlamasında etkin rol oynayacaktır. Ayrıca bölgeye gelen turistler turizm konusunda bilinçlendirilmiş bir yerel halkı ile karşılaşacak dolayısıyla bölgeden memnun bir şekilde ayrılacaklar ve bölgeyi tekrar ziyaret etmek isteyip, çevrelerine olumlu duyurumda bulunacaklardır.
- Kastamonu’da doğa turizminin geliştirilebilmesi için ilin tanıtım faaliyetlerine öncelik verilmeli ve özellikle fuar ve festivaller gibi tanıtım araçlarına önem verilmelidir.
- Kastamonu iline direkt olarak düzenlenen tur programlarının sayısı oldukça azdır, olan turların da büyük bir çoğunluğu iç pazara yöneliktir. Bu nedenle yerli ve yabancı turistlere hizmet veren seyahat acentaları ve tur operatörleri Kastamonu ilini de kapsayan tur programları hazırlamalıdır.
- Kastamonu’nun mevcut ve gelecek turistlerine hizmet verecek profesyonel turist rehber eksikliği uzmanlık kursları açılarak giderilebilir.
- Kastamonu’nun yeşil doğasını ziyaret edecek hedef pazarları gerekli çalışmalarla belirlenmeli ve bu pazarın Kastamonu’yu tercih etmelerine yönelik pazarlama stratejileri geliştirilmelidir.
- Kastamonu’da doğa turizminin geliştirilebilmesi için yerel üniversiteler ile ortak eğitim programları oluşturulmalıdır.

Bu önerilere ek olarak;

- AB, Kalkınma Ajansları gibi kuruluşlar ve ilgili bakanlıklar doğa turizmi destek programlarına entegre olmalıdır.
- Meslek odaları ile yerel el sanatları ve yöresel gıda ürünlerinin desteklenmesine yönelik programlar geliştirilmelidir.
- Yöre halkına pansiyonculuk eğitimi verilmelidir.
- Doğa turizmi için kullanılacak alanlarda yön ve uyarı levhaları tamamlanmalı ve yürüyüş rotaların GPS ile uydulara tanıtılmalıdır.

- Yatak kapasitesinin artırılmasına yönelik yapılacak çalışmalarda beton yığınları yerine, kültürel ve doğal dokuyu bozmayacak şekilde tasarlanan ahşap dağ evleri yapılmalıdır.
- Doğa turizmi kapsamında Kastamonu ilinde yapılabilecek olan hiking, trekking, kampçılık, rafting, kayak, dağ bisikleti, oryantiring, av turizmi, at turizmi (hipoterapi) ve perma kültür gibi faaliyetler için belirli alanlar oluşturulmalı ve gerekli ekipmanlar sağlanmalıdır.
- Bölgede yaşanabilecek güvenlik sorunlarının en aza indirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- Yerel yönetimler, STK'lar, turizm işletmeleri ve ilgili kurumların koordinasyonlu çalışması sağlanmalıdır.

Sonuç ve Tartışma

Günümüzde turistlerin kitle turizminden uzaklaşma eğiliminde oldukları ve bu nedenle tercihlerinin değiştiği görülmektedir. Modern yaşama sahip bireylerin şehir hayatının monotonluğundan, kirliliğinden ve stresinden sıkılması, doğaya özlem duymalarına neden olmaktadır. Bu nedenle hiç şüphesiz turizm pazarı, gittikçe daha yeşil bir pazar haline gelmektedir. Bunlara paralel olarak doğa turizm türlerine karşı ilgi her geçen gün daha da artmaktadır.

Kastamonu'nun sahip olduğu turizm potansiyeli göz önüne alındığında, farklı turizm türleri ile ilgilenen bireylerin beklentilerine cevap verebilecek bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Günümüzde hala el değmemiş, nispeten bozulmamış ve kirletilmemiş birçok alana sahip olan şehir; dağlar, kanyonlar, şelaleler, mağaralar, yaylalar vb. doğal güzellikleri ile ön plana çıkmaktadır.

Kastamonu'da doğa turizminin geliştirilebilmesi için yerel paydaşları oluşturan otel yöneticisi, yiyecek-içecek işletmesi yöneticisi, belediye çalışanı (turizm işletmeciliği ABD öğrencisi), akademisyen, profesyonel turist rehberleri ile yapılan görüşmeler, ilin sahip olduğu doğa turizm potansiyelinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. İlde yapılabilecek turizm faaliyetleri arasında, hiking, trekking, kampçılık, rafting, kayak, dağ bisikleti, oryantiring, av turizmi, at turizmi (hipoterapi) ve perma kültür olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca ilin fazlaca yeşil alana sahip olması flora ve fauna çeşitliliğini ve mevcut oksijeni artırmakta, bunlar da turistik çekicilikleri zenginleştirmektedir.

Çalışmada görüşleri alınan paydaşlar Kastamonu'nun sahip olduğu sayısız doğal zenginliklere rağmen yeterince turistik talebin yaratılamamasını bazı nedenlere bağlamışlardır. Bu nedenler, ulaşım zorlukları, alt yapı yetersizliği, tanıtım faaliyetlerinin yetersizliği, rehber eksikliği, halkın bilinçsizliği, gezi rotalarının tam anlamıyla oluşturulmamış olması ile birlikte tur kapsamında yeteri kadar yer alamaması gibi sorunlardan oluşmaktadır. Belirlenen sorunların ivedilikle giderilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, doğa turizminin geliştirilmesi, Kastamonu ve çevresinin ekonomik anlamda kalkınmasında önemli rol oynayacaktır. İlin mevcut doğa turizmi potansiyeli dikkate alındığında Türkiye için de önemli bir doğa turizm merkezi olduğu

anlaşılmaktadır. Bu merkezin var olan turizm potansiyelinin sürdürülebilirliğini sağlaması için turizm eylem planları, master planları gibi çalışmalara önem verilmesi gerekmektedir.

Çalışmada, alternatif turizm kapsamında doğa turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi yapılırken sınırlı bir bölge seçilmiştir. Bu nedenle çalışmanın görüşme soruları geliştirilerek doğa turizmi açısından önemli bir yere sahip olan Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan illerin turizm potansiyeli ölçülebilir. Bununla birlikte gelecek çalışmalarda turizmin gelişmesi için önemli bir yere sahip yerel halkın turizm algısı araştırılabilir.

Kaynakça

Akay, B., Tokatlı, C. ve Aksoy, M. (2016). Turizm Potansiyellerini Değerlendirme Bakımından Kırklareli ve Edirne Örneği, I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, 07-09 Nisan 2016 Erzincan, 320-331.

Alaeddinoğlu, F. and Can, A.S. (2011). Identification and Classification of Nature-Based Tourism Resources: Western Lake Van Basin Turkey, *Procedia Social and Behavioral Sciences* 19,198–207.

Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*, Ankara: Detay yayıncılık.

Aldırmaz Akkaya, F. ve Güngör, H. Y. (2016). Kemaliye (Eğin)'de Kültür ve Doğa Turizmi, I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, 07-09 Nisan 2016 Erzincan, 148-157.

Bozok, D. ve Özdemir Yılmaz, G. (2011). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*, Hacıoğlu, N. ve Avcıokurt, C. Ed., s:111-136. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Bulut, Z. (2006). Kemaliye (Erzincan) İlçesi ve Yakın Çevresinin Alternatif Turizm Kapsamında Rekreatif Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi, Atatürk Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Chen, A.H. and Peng, N. (2016). Examining Chinese Tourists' Nature-Based Tourism Participation Behavior: Incorporating Environmental Concern into a Constraint-Negotiation Model, *Tourism Analysis*, 21(2-3), 189-202.

Coşar, Y. (2014). *Turistik Ürün Politikası*. Timur, A. Ed., s:113-128. Ankara: Detay Yayıncılık

Doğancılı, O.S. (2017). Alternatif Turizm Bağlamında Göller Bölgesi Eko Turizm Değişim Planının Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Erdoğan, N. (2014). *Ekoturizm Turizm, Çevre ve Sürdürülebilirlik*, Reyhan, H. Mutlu, A. ve, Doğan, H. ve Reyhan, A. Ed., Sosyal Çevre Bilimleri, ss:1-30. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Eskin, B., Tuncer, M. ve Demirçivi, B.M. (2016). Hasan Dağı'nın Ekolojik Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, 07-09 Nisan 2016 Erzincan, 205-216.

Garda, B. (2014). *Genel Turizm*, Özdiçiner, S. ve Ayazlar, G. Ed., s:253-295. İstanbul: Lisans Yayıncılık.

- Hacıoğlu, N. ve Avcıkurt, C. (2011). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kızılırmak, İ., Kaya, F. Yıldız, S. ve Kurtulay, Z. (2016). Yerel Paydaşların Bakış Açısıyla Erzincan ili Ekoturizm Alanlarının Değerlendirilmesi, I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, 07-09 Nisan 2016 Erzincan, 205-216.
- Kızılırmak, İ., Kaya, F. Yıldız, S. ve Kurtulay, Z. (2017). Yerel Paydaşların Ekoturizme Yönelik Yaklaşımları: Erzincan Destinasyonu Örneği, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ÖS-IV, 189-202.
- Kuter, N. ve Ünal, H.E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri, *Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, 9(2), 146-156.
- Luzar, E., Assane, D., Christopher, G., and Brenda, R. (1995). Evaluating Nature-Based Tourism Using the New Environmental Paradigm, *Journal of Agricultural And Applied Economics*, 544-555.
- Mahanta, G. D. (2014). Ecotourism and Dibru-Saikhowa National Park, *Journal of Agriculture and Life Sciences*, 1(1), 91- 94.
- Mehmetoğlu, M. (2005). A Case Study of Nature-Based Tourists: Specialists Versus Generalists, *Journal of Vacation Marketing*, 357-369.
- Merdani K. ve Okuroğlu, M. S. (2016). Alternatif Turizm Çeşitlerinin Gümüşhane Turizmine Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 961-984.
- Oktay, K., İşlek, E. ve Yaşar, U. (2016). Kastamonu'da Doğa Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi, *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 9(2),47-54.
- Sancar, M.F., Uslu, A., Soyalm, M. ve Ebrem, İ.S. (2016). Van Gölü Çevresinin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Turizm Açısından Kullanılabilirliği, I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, 07-09 Nisan 2016 Erzincan, 511-518.
- Selin, W. S. and Zepeda, N. (2015). CanaanValley: Promised Land or Battle Ground for Outdoor Recreation and Naturebased Tourism, *Canaan Valley and Environs Southeastern Naturalist*, 14(7), 455-465.
- Sezgin, M. ve Gümüş, M. (2016). The Evaluation of Beyşehir Lake National Park (Konya-Turkey) in the Framework Ecotourism, *Jounral of Advanced Management Science*, 342-346.
- Tekin, Ö. (2017). Ekoturizm Açısından Konya İli Doğa Yürüyüşü Rotaları Üzerine Bir Araştırma, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3),377-400.
- Weaver, D. B. (1999). Magnitude of Ecotourism in Costa Rica and Kenya. *Annals of Tourism Research*, 26(4), 792-816.
- Wood, A. S., Guerry, A.D., Silver, J. M. and Lacayo,M. (2013). Using Social Media to Quantify Nature-Based Tourism and Recreation, *Scientific Reports*, 1-7.
- Yavaş, A., Taşkıran, E., Alyakut, Ö.,Özkul, E. ve Üzümcü, T.(2017). Kartepe'de Doğa Sporlarının Alternatif Turizm Amaçlı Kullanımı ve Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerileri, *Uluslararası Turizm, Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi*,1(2), 1-12.

Zengin, B. ve Sancar, M.F. (2014). Alternatif Turizm Türlerinin Pazarlanabilirliği ve Seyahat Acentalarının Bakış Açıları: Şanlıurfa Örneği, *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 10(5), 141-160.

İnternet Kaynakçası

<http://www.kastamonukulturturizm.gov.tr> ; [Erişim Tarihi: 26.04.2018].

<http://www.kdmp.gov.tr> ; [Erişim Tarihi: 26.04.2018].

<https://www.ktb.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf.pdf?0> ; [Erişim Tarihi: 15.08.2019].

<https://www.wttc.org/about/media-centre/press-releases/press-releases/2019/turkeytops-european-travel-and-tourism-growth-ranking-in-2018/>
[Erişim Tarihi: 15.08.2019].